

Helmer.

1332

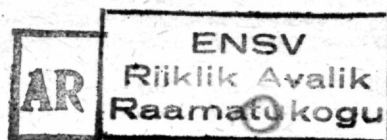
~~Spetsiaalne fond~~

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

„SÕDUR“

1924.

—
KUUES AASTAKÄIK.

~~SP 1386~~

„SÕDURI“ VÄLJAANNE TALLINN.

1383

EOLAAASJANDUSE AJAKIRI

"SÕDUR"

1954

Riigi trükikoda, Tallinn, Niine t. 11.

SÕDURI VÄLBAKANE TALLINN

SISU:

Strateegia.

A. Steinberg.	Valitsemisest Peipsil	1
J. T—d.	Rohkem tähepanu riigikaitse küsimustele	20
H. G.	Marne lahing, kui pöördepunkt ilmasõjas	43
M.	Raudteede sõjaline ettevalmistus Nõukogude Venes	23

Keemilissõja-asjandus.

O. K.	Keemilise sõja küsimus Inglismaal	44-45
K. Abel.	Gaasõhusõda	20
E. V.	Gaasõda	23
D. S. Z.	Keemilise sõja õudsused ja hädaohud	37, 40, 41
— ms —	Venemaa ettevalmistused keemiliseks sõjaks	37
	Gaasiasjandus Vene punaväes	14

Taktika.

— ms —	Jalgratas sõjas	10
	Positsioonsõda ja liikumissõda	12, 13
J. L.	Kallaletung tankide toetusel	15-16
V. U.	Tehniliste vägede ülesanded	28
K. A.	Maskeerimine kompani pääletungil	29, 30
— ms —	Uuemad proshektorid	33
V. K.	Kodusõja määrustik	35-36
	Ajutised juhtnõõrid vahekohtunikkudele manöövritel	37
Sergei Leets	Mõnda soomusauto divisjoni väljaõppest Prantsuse määrustiku jä- rele	44-45
E. V.	Lahingettevalmistus Prantsuse määrustiku järele	43,44-45,46
S. L.	Kuulipildujate kasutamine ilmasõjas ja nüüd	43
— m —	I. diviisi manöövrid	43
K. M.	Prantsuse XX armeekorpusse manöövrid 1924 a.	43
S. Leets	Maapealne kaitse õhujõudude vastu	46
M.	Autotranspordi mõjuavaldus taktika peale	48,49
J. A-n.	Gaasid, lennukid ja tankid tuleviku sõjas	49
S. L.	Suitsseinte taktikast	50
H. G.	Taktika ja määrustikud	51-52
H. Fr.	Mõnda kodusõja taktikast	51-52
M—	N. punaväe 1923 a. sügisese manöövrid	4
K. K.	Soome sõjaväe manöövrid	9

Psükoloogia.

— ms —	Mõnda sõja psükoloogiast	12
A. J.	Ilmasõja psükoloogilised õpised	39, 41

Ajalugu.

	Eest maapäeva manifest Eestimaa rahvastele	7-8
	Kuidas Eesti Vabariik välja kuulutati	7-8
Oskar Kurvits.	I Eesti rügement	15-16, 17, 18, 19, 21
K. Rotschild.	Eesti rahvusliste rügementide formeerimine 1917 a.	23, 24-25, 26, 27, 29
A. S. S.	Mõnda Kalevalinna ajult	43

Sõjamälestused.

R. T.	24. veebruar 1919 a.	7-8
Sergei Leets	Lehekül Vabadussõja päevaraamatust	12
G. L.	Vavadussõja päevilt	6, 7-8, 10, 13, 14
M. T.	Lemsalu lahing	26
E. M-s.	Lehekül Vabadussõja päevaraamatust	39
	Briti laevastiku vabadussõja aegsest tegevusest Balti merel	40, 41, 43
E. M-pa.	Peeter Suure merekindluse komandant Eestimaa soldatide ja töö- liste nõukogu kukutamas	46
Tr.	Sõjaväe asutamine Põhja-Lätis	46,49
Jaan Soots.	Mälestused I. Eesti diviisi ja selle staabi loomise päevilt	49

Laskeasjandus.		
A. K.	Balistiliste tingimuste mõjudest kuulipildujast laskmisel	2
Sergei Leets.	Ameerika püssipadrunid	15-16
Sergei Leets	Jalgväe relvastus väljamaal	19,20
Joter.	Lennukite vastase kaitse korraldus Ühisriikides	38
R. Tck.	Tulepildujad ja nende taktiline tarvitamine	47
Sideasjandus ja teadetekogumine.		
E. V.	Sideteenistus Saksa sõjaväes	24-25, 26
A.	Salakuulamine ja lennuvägi	18
J. S.	Mõned õhuluure põhimõtted ja ülesanded mobilisats. ajajärgul	28
J. J.	Salaluure arenemine ja tegevus ilmasõjas	19
J. J.	Salaluure vastu võitlemine	24-25, 26
— ms —	Side organiseerimine kompanis ja pataljonis	33
J. J.	Teadete kogumise tarvidus ja abinõud selleks	34
K. A.	Raadio väeosadesse	34
J. J.	Mõned ajaloolised näited salaluure võtteist	39
— ms —	Rohkem tähelepanu jalgväe osade sideüksustele	40
J. J.	Ühenduse pidamine salaluures	44-45
— ms —	Telegraafi-telefoni kõnede pealtkuulamine	46
— o —	N. Venemaa salaluure Eesti vabadussõja ajal	21, 22
Kahurasjandus.		
G. Leets.	Prantussmaa ja suure laskeulatusega meie kahurvägi	6
G. Leets.	Taleviku kahutväest	4
G. Leets.	Jalgväe saatjad kahurid Ameerika Ühisriikides	6
Gunner.	Tule üleviimine	14
K. M.	Punaväe jalgväe kahurvägi	22
G. Leets.	Ameerika kahurväe süsteemid peale ilmasõda	23
G. Leets.	Kahurväe kaitse vaenlase luure eest	30
S. L.	Kuidas amerilkased kahurtule peale vaatavad	43
J. A-n.	Prægune väljakahur ja kahurväe taktika tulevad ümbermuuta tankide vastaseks tegevuseks	46
T.	Mõnda Eesti suurtükiväe kirjandusest	50
Soomusmasinad.		
E. V.	Soomusrongid	21
S. L.	Lühike ülevaade tankidest Eestis	49
E. V.	Tankid	28, 29
	Tankide praegune areng	38
Lennuasjandus.		
A. Steinberg	Lennutööstus sõjaväes ja Eerika töökojad	3
A. Vernik	Õlendude organisatsioon ja taktika	9
G.	Poola lennuväe edusammud	15-16
K-e.	Nõukogude Vene õhuasjandus	18
Unr.	Tähelepanu lennuväele	20
H. Janson.	Jalgvägi ja lennuk	20
V. Post.	Lennuk sõjapidamise vahendina	20
Dr. E. Laur	Lennukid haavatute evakueerimise abinõuna sõja ajal	20
A. Vernik.	Pilvede meres	20
V. Post.	Lend ümber maailma	20
K. M.	Õhuasjandus Poolas	20
K-e.	Lennuväe komilekteerimisest ja väljaõpetamisest	24-25
K. M.	Lennuvägi Rootsis	32
	Lennuasjanduse korraldus Ühisriikides	39
A. L.	Zeppelin „Z. R-3.“ teekond	43
A. S.	Tööpäev lennukooli aerodroomil	44-45
A. P.	Orienteerimine õhus	44-45
Sõjapoliitika ja propaganda		
G. K.	Sõjavägi ja poliitika	51-52
J. J.	Rohkem ühendust hõimlastega	49
	Põhjamaade sõjapoliitikast	43
	Soome peaminister idapoolsest hädaohust	42
	Sõjapoliitilist Poolast, rannariikidest ja Ruumeniast	42
	Sõjapoliitilist Ameerika Ühisriikidest	30
K. A. H.	Needra protsess ja Läti „Põhja Armeed“	40
	Sõjaväeline ajakirjandus — teenistus Saksamaal ilmasõja ajal	11
M.	Punane boy — skoutlus	3
— ms —	Seina- ja suusõnalised ajalehed Vene punaväes	9
M.	Sõjanduse edendamine N. Venes diskussioonide abil	46
M.	Kommunistlike mässuliikumiste õhutamise ja korraldamine N. Vene poolt	51-52

Sõjavägede organisatsioon ja korraldus.

Sergei Leets.	Sõjakoerad	6
D. L.	Prantsuse sõjaväe uue organisatsiooni alused riigikaitse seisukohalt	11
A. K.	Ohvitseride ettevalmistus Schveitsis	18
K. M.	Inglise ohvitser	19
— ms —	Miilitra-süsteem Lääne-Euroopa riikides ja Nõukogude Venemaal	22
M.	N. Vene punaväe juhtide koosseis	27
G.	On ratsavägi abiväe liiki?	30
— ms —	Kas grupp või rühm?	32
xxx	Soome kaltseliit	33
M.	Rootsi sõjaväe organisatsioon	34
A. J.	Nõukogude jälgväe reorganiseerimisest	40
M.	Tuleviku sõjavägi	44-45
E. R.	Nõukogude punaväe juhtiva koosseisu jaotus	49
G. Leets.	Eesti Kaitseliidu uuestsünd algamas	51-52
K. M.	Saksamaa tuleviku sõjaväe korralduse põhimõtted	3
— ms —	Euroopa riikide sõjaväe kulud enne ja pärast ilmasõda	14
Georges A. Detry	Soome armee ja sõjalaevastik	21
	Belgia sõjaväe reorganiseerimine	29
	Soome Kaitseliidu laevastiku organiseerimisest	32
X.	Territoriaal-väeosadest Nõukogude Venemaal	33, 34, 35-36
	Rootsi sõjaväest	35-36
	Iiri vabariigi sõjajõud	39
	Inglise sõjaväe eelarve 1924-1925 a.	44-45
J. A.—n.	Läti ehitab omale sõjalaevastiku	47
	Schveitsi sõjavägi, neutraliteet ja riigikaitse	47

Majandus.

U.	Poola sõjaväel. ja riigiametnik. pensioniseaduse põhijooned	10
	Palgad Prantsuse sõjaväes	22
	Majandus üksikus väeosas	2
L.	Kaitseväelaste pensioniseaduse eelnõu	11
M. P.	Mõned arvamised säästsummade seadluse eelnõu kohta	2, 3
J. Org.	Veel säästsummade seaduse eelnõust	4
M. P.	Majanduslisest asjaajamisest	5, 15-16.
— ms —	Paberipuutusest kompanis	32
	Põhimõtted uue majapidamise süsteemi kohta	41
O. K.	Komandeerimisest ja komandeerim. päevarahadest	44-45
M. P.	Mõned arvamised majapidamise seadluse kava kohta	46
P. U.	Komandeerimisest ja komandeerimisrahade väljamaksmisest	46
K—rm.	Toitlusalade ettevalmistamine sõja korraks	48, 49
M. P.	Kui king pigistab	49
M. P.	Riietega varustamisest	50
L.	Kindlustatagu rohkem elukutseliste kaitseväelaste seisukorda	20
O. Kurvits	Kaitseväelaste korterioludest	41

Õpetus ja kasvatus.

J.	Sport kaitseväes	5
us.	Laulust sõjaväes	10
G. Kirschbaum.	„Ilu ei kõlba patta panna“	10
E. J.	Sport ja sportlised õpejõud kaitseväes	11
O. J.	Vaja traditsioone	13
— ms	Tagavaraväe ohvitseride ettevalmistus	13
ms.	Ohvitser kui kasvataja ja õpetaja	14
A. Steinberg.	Lennuväe akadeemia Inglismaal	14
ms.	Kultuur-haridusl. töö Poola sõjaväes	15-16
	Vehklemise ja võimlemise võistlused Tallinna garnisonis	15-16
J. J.	Arenegu laul ja mäng meie kaitseväes	17
R. T.	Noorsoo sõjaline ettevalmistus P. Ameerika Ühisriikides	18
D. L.	Sport Soome Kaitseliidus	6
R. Tek.	Noorsoo sõjaväeline ettevalmistus Inglismaal	22
ms.	Väeosade vaatused ja õppeala	22
B.	Hobuste ratsastamise tähtsus ratsaväes	22
J.	Ülevaade Nõuk. Venemaa sõjaväe õppeasutuste sõjaväelistest spordi-võistlustest	23
M.	Kõrgemate sõjaõppeasutuste suvised praktilised õppused Nõukogude Venes	24-25
R. Tek.	Noorsoo sõjaline ettevalmistus Poolas	26
O. J.	Kultuur selgitustöö kaitseväes	27
R. Tek.	Noorsoo sõjaline ettevalmistus Prantsusmaal	27
M.	Kõrgemate punaväe juhtide ettevalmistus N. Venes	30
K. A.	Elavamad mõttevahetust sõjaväe õpetamise küsimustes	32
Unr.	Vanasõdurite õppustest	32, 33, 34
N. Berg.	Ujumise oskuse tarvidusest mereväes	32

B. K.	Kehalise kasvatus kursused Sv. Ühend. õpeasut. juures	32
K. a.	Sõjaväelise tähepanem. ja vaatlemise õpetamisest	33
	Allohviteride õpepataljoni tegevusest S. Ü. Ö. koosseisus	35-36
	Aspirantide kursused	35-36
P. U.	Päevale	35-36
P.	Eesti ohvitserkonnast ja tema keelest	40
Ks.	Soome kommunistlisest sõjakoolist Petrogradis	35-36
	Reeglid ohvitseride vastuvõtmiseks Kindralstaabi kursustele 1925 a.	35-36
J. J.	Asutagem ohvitseride laulukoores	37
Sergei Leets.	Lennukivastaste kuulipildurite õpetamisest	42
Tr.	Lendurite ettevalmistus Lätis	48
A. Veiss.	Kehalise kasvatus ülesannetest kaitseväes	38
	Poks kaitseväes	38
M.	Kõrgem sõjakeemiline kool Moskvas	38
	3. üliriiklikud kaitseväe spordivõistlused	38
A. V.	Kasvatamisest sõjaväes	39
M.	Sõjateadus. seltside konverents Moskvas	39
A. Koern.	Kas tuleb ohvitseride üldhariduse täiendamist soodustada või takistada	40
R. T.	Rohkem tähepanu kaitseväelaste välimusele ja viisakusele	40
M.	Nõuk. Vene sõjaakadeemia	6, 41, 43
	Prantsuse allohviteride õpetamine	41
Dr med. Vilms.	Sportlise treeningu teaduslistest alustest	42
A. T.	Tähepanuks meie noorte väejuhtidele	43
Lgs.	Mereväe ohvitseride erihariduslikud kursused	44-45
Lgs.	Raamatukogud kaitseväes	44-45
A. Traksmann.	Mõned mõtted vastuvõtmise katsete kohta meie kindralstaabi kursustel 1925 a.	47
J. R.	Sõjaväeline	
J. R.	Sõjaväeline ettevalmistus ja seltside sportiseerimine Poolas	48
J. K.	Mõnda noorte väljaõpetamise ühtlustamisest	48
A. J.	Rahvusline aade, kui meie sõjaväe kasvatus alus	51-52

Distsipliin.

A. Leht.	Kuritegevus meie kaitseväes	5
ms.	On seda vaja?	5
Sm. ksk. nr. 88	Sõdurite vaba aja kasutamise kord	9
— ms —	Kindlustagem distsipliini aluseid	32
	Sisemisest korrast Poola sõjaväe	6
— ms —	Sõnake tervitamisest	14

Ilukirjandus.

A. Simon.	Sõdur Mäeselg	1, 2, 3
V. Kruus	Kalifeed	4, 5, 6, 9
J. J.	Otsus	12
J. J.	Kaardimapp	21
N.	Kasarmu õues	22
J. J.	Naisagent	23
J. J.	Talisman	24-25
J. J.	Jaaniõöl	29
R. T.	Püilkonna vanem	35-36
V. Tammemägi.	Surm	40
G. Lagus	Surmasõlm	41
G. Meos.	Taganemine	41
J. J.	Kolmik-sõprus	42
V. Tammemägi.	Sõja koledus	42
V. Tammemägi.	Õine lahing	43
J. J.	Vaimude vallas	49
G. Meos.	Aimdus	50
A. J.	Jõulud anno 1924.	51-52

E. Vabariigi väeosadest ja asutustest.

	Vabadussõja muuseum	1
	Teise suurtükiväe rügemendi 5. aastapäev	3
K. K.	Inseneriväe laager Jägalas	12
Lnb. I.	Meriväe kadettide kooli ajalugu	31
	Sõjaväe ühend. õpeasut. aastapäeva puhul	35-36
A. J.	Kindralstaabi kursused	35-36
	Lühike ülevaade end. allohviteride koolist	35-36
	Ratsarügemendi 6. aastapäeva puhul	46
— ms —	1. diviisi 6. aastapäeva puhul	47
H. Stunde.	1. diviisi suurtükivägi 21. XI. 21a. — 21. XI. 24 a.	47
K. P.	2. jalgväe rügement 1917—1924 a.	50
S. L.	Auto-tankide divisjoni aastapäev	50
Tõnson.	Kalevi kaitsemaleva	51-52
Lgs.	Merijõudude 6. aastapäeva puhul	51-52

Sõja-meriasjandus.

G. Lagus.	Vabar. sõjalaevastik 1923 a. navigatsiooni ajal	4
K. M.	Punane sõjalaevastik 1918—1922 a.	10
B. L.	Prantsuse sõjalaevastiku ehitusprogramm	14
K. M.	Saksa veeluste paatide arv ilmasõjas	15-16
Lgs.	Meriväe suurpäev	18
Lgs.	Merijõudude tähtsus meie riigikaitstes	31
Lgs.	Meie merijõud V. navigatsioonis	31
J. S.	Torpedolaev „Sulevi“ aabumine	31
	Meie sõjalaevastiku suurpäev	31
	Miiniristleja „Vambola“ tervisliste olude kirjeldus	31
	Merijõud. staabi teadaanne miiniväljade traalimistööde kohta 1924 a.	41
Joh. Mey.	Lühike ajalooline ülevaade hüdograafilisest meremootmisest Eesti	42
	vetes	46
K. R.	Paar sõna meie laevastikust	46
Lgs.	Sõjasadama ehitustööd	48
Joh. Mey.	Veelalused miinid	50
J. Nuudi.	Kiirsõitjad mootorpaadid ja nende tegevus Kroonlinna all	50

Vorm.

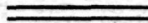
Asjast mitte hu- vitatud.	Meriväe ohvitseride kull mütsinokkadest	17
Koern.	Tarvilikud parandused maaväe ohvitseride uues vormis	34
R. Tck.	Vormirüüte küsimus P.-Ameerika ühisriikide sõjaväes	34
	Juhtnõõridmaaväe ohvitseride, sv. ametnikkude ja üleajateenijate	34
	vormi kandmise kohta	37
Kolonel Simon.	Veel mõni sõna maaväe ohvitseride uuest vormist	37
R. V.	Tarvilikkudest parandustest sv. ametnikkude uues vormis	38
A. Koern.	Maaväe ohvitseride uuest vormist	3
J—s.	Paar sõna üleajateenija vormist	40
G. Remberg.	Veel maaväe uuest vormist	41
A. Buldas	Veel kord kaitseväelaste uuest mütsist	41
K. Kirschbaum.	Vormist	43
A. Steinberg.	Ikka vormist	6
K. Kirschbaum.	Veel ikka vormist	50

Mitmesugused artiklid.

ms.	Mõned jooned meelelahutustööst väeosades	1
G. Leets.	Vabadusriistide annetamise jätkamisest	3
O. J.	Mõnda meie ohvitseride keskkogutegevusest ja keskkogu kasiinost	9
	Mõnisõna ohvitseride keskkogu ruumes 24. veebruaril korraldatud	10
	balli puhul	11
ms.	Ohvitseride kogude tegevusest ja ülesannetest	15-16
R.	Käik läbi laua	15-16
M.	S. S. S. R. eelarve	17
O. J.	Sõjaväe majandusühisused	17
K. Kirschbaum.	Logelemine ja seaduslik alus	18
O. J.	Ohvitseride keskkogu lähemasist ülesannetest	21
P. O.	Hipodroomi tähtsus hobuste katsestamise seisukohast	21
M. T.	Sv. Majandusühisuse tegevusest	22
n.	Veel Sv. Majandusühisusest	22
	Kas totalisaator on ainult hasartmäng	23
O. J.	Vastuseks Sv. Majandusühisuse selgitajale	27, 28
K. M.	Õpereiis Marokkosse	30
ms.	Tasuta maa	31
Unr.	Päev Naissaarel	33
	Tallinna garnisoni „Sõdurite Kodu“ tegevusest 1923 a.	33
	Eesti vabadussõjas langenud kodukaitsjate mälestussammas Pär-	38
	nus	39
	Lugejaskonnale	42
— ms —	Oma häälekandja küsimus	42
E. Bach.	Eesti-Vene piiri ehituse tööd	42
Lagus.	Läti sõjalaeva „Wirsaitis“ külaskäik Tallinnas	42
H. Fr.	Eesti-Läti kaitsevõõde vaheline sõprusvõistlus jalgpallis Riias	43
A. Koern.	Ohvitserkonnast ja ohvitseride kogude põhikirjast	44-45
Kr.	Marokkos	44-45
O. Kurvits.	Kapten Vreemann'i mälestuseks	44-45
A. S.	Ringreisil Ida-Poolas	44-45
A. L.	Prantsuse noorsugu ja ohvitseri elukutse	47
K.	Riviohvitserid vabastatagu kõrvalistest ülesannetest	48
Lgs.	Kahurlaev „Meeme“ hukkimine	48
E. A.	Reserv-kapten M. Reinthal'i mälestuseks	48
A. Jürisson.	Meriv. noor.-leitn. K. Habermann	49
A. J.	Ohvitseri elukutse valikust	49

VIII

N.	Raskused sõjakangelaste mälestussamba kavandi asjus Tartus . . .	49
	Kaitseväelaste maasaamise kord	50
A. J.	Suuskadest meie sõjaväes	51-52
Kustas.	Sogased veed	51-52
A. T—n.	Ülevaade 1. dets. sündmustest Tallinnas	51-52
	Kol.-leitnant Rosländer	51-52
Lgs.	Poolmastis Lipu all. Kapten-major Stern	51-52
	1. dets. kommunistide-terroristide mässukatse ohvrid	51-52
	1. dets. kangelased vab. risti kavalerid	51-52

Sõjaasjanduse
ajakiri

SÕDUR

Kindralstaabi
Valitsuse välja-
anne

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:

Tallinn, Pagarl tän. № 1, tuba 25-a
(Sõjamineistriumi majas).
Awatud kella 1/2 9—15.
Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).

TELLIMISE HIND:

Aastas . . . . . Mk. 300
Poolesaastas . . . . . „ 150
Weerandaastas . . . . . „ 75
Üksiknummer 15 marka.

KUULUTUSTE HIND:

1/1 lehekülge . . . . . Mk 3600
1/2 „ . . . . . „ 1800
1/4 „ . . . . . „ 900
1/8 „ . . . . . „ 450
1/16 „ . . . . . „ 280

№. 1.

Neljapäeval, 10. jaanuaril 1924.

VI aastakäik.

S I S U: Wabadussõja Muuseum (kolme pildiga). — A. Steinberg: Walitsemisest Peipsil. — ms—: Mõned jooned meelelahutustööst wäeosades. — A. Simon: Sõdur Mäekülg (Weste). — Bibliograafia.— Wäljamaa sõjawäed. — Segateated — Küsimused ja kostused.

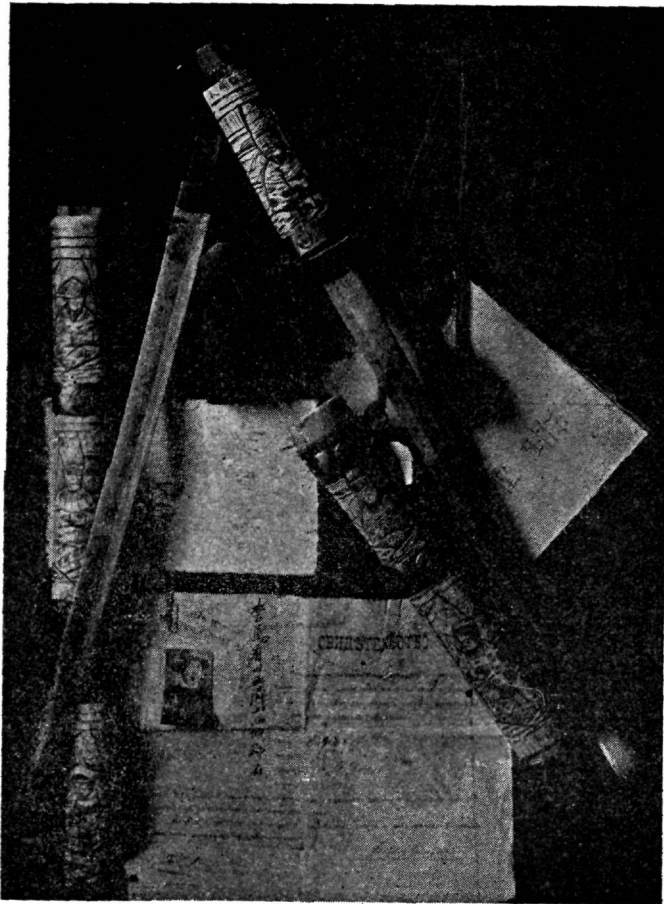
Wabadussõja Muuseum.

Üks wäljapanekute grupp esimeses ruumis.

Wabadussõja Muuseum asutati 19. jaanuaril 1919 aastal, kui väerindel murrang meie kasuks oli sündinud. Sel ajal oli meie sõjavägede staap kaitseväge organisatsiooni loomisega kibedasti ametis. Siis pandi ka operatiiv-staabi (pärasise ülemjuhataja staabi) ülema kolonel Soots'i poolt muuseumile alus. Sõjavägede ülemjuhataja kinnitas muuseumi lühikese põhi-

A. Pulst, P. Aren, Kangro-Pool, J. Riis kaastöölisena toetasid, viimased muuseumi wolinikkudena väerinnal asju kogudes ja joonistusi tehes. Operatiiv-staabi ülem avaldas tegewatele wäeosadele päewakäsu, et kõik waenlaselt wõetud lipud, purustatud sõjariistad ja tarbeasjad, mis lahingu jälgi kannawad wõi muidu mälestusajadeks kohased, staapide kaudu muu-

Enamlaste „Hiina raudteelshkujate pataljoni“ sõdurite sõjariistad, isikuraamatud ja wäeosa pitsat. See wäeosa häwitati Keeni jaamas meie soomusrongide poolt.

kirja, kus ära on tähendatud muuseumi kui operatiiv-staabi ühe osa ülesanne — sõjas saadud wõidumärkide ja mälestus- asjade korjamine. Esialguses ametkonna koosseisus oli ette nähtud kuni 6 isikut, kuid tegelikult ei saadud kunagi niipalju töötajate ametisse panna. Muuseumi juhatajaks määrati hr. K. Määr, keda hrad

seumi saadetaks. Samuti awaldati ka ajalehtedes üleskutsed, et mingisuguseid mälestusasju, dokumente, pilte j. m., mis rewolutsiooni-, okupatsiooni- ja sõjapäewilt alles hoidunud, ära ei häwitataks, waid need muuseumi hoiule antaks. Need korraldused ja üleskutsed leidsid ainult osalt wastukõla, sest sõja pinewas õhkonnas

tundus muuseum kõrwalise asjana. Oli waja luua kindlamat organisatsiooni ja kohustuslist sidet muuseumi ja wäeosade ajalookirjutajate ning fotograafide wahel. Oli waja laiemat kaastöölise wõrku wäerindadel, ilma milleta asjade kogumine wõimata. Niisugust kaastöölise wõrku aga luua ei saadud tarwiliku korralduse puudusel. Juhuslik korjamistöö andis kehwi tagajärgi. Sõduritest fotograafid, kes wäerindadel üleswõtteid tegid, jätsid pildid ja negatiivid omale. Puudus wastaw määrus, mille järele nad oma materjaali muu-

juhataja wahetus mõjus halwawalt, sest muuseumi töö nõuab suurt asjasse süwenemist, mis alaliste wahetuste korral wõimata.

Sõja lõppedes lõppes ka asjade korjamine. Asuti kogu-korraldusele ja wäljapanekule. Asju tuli ka nüüd wähehaawal juure. Üueks muuseumi hoidjaks sai am. B. Moik, kes juba kauemat aega sel kohal püsib.

Et sõjaajal palju asju sõdurite kätte jäi ja nii laiali walgus, siis on nende kogumine uuesti päewakorrale wõetud. Kuid

W. Kangro-Pooli akwarell.

Kaitseliitlased sõjawange wiimas.

seumile oleksid pidanud üle andma. Pärast sõda oli neilt piltide ja negatiivide muuseumile omandamine äärmiselt raske-ndatud.

Alguses asus muuseum päästaabi majas, kus kogu, mis paaristkümnest lipust, sõjariistadest ja mõnest pildialbumist koos seisis, wälja oli pandud. Ei saadud ka muuseumile juhatajat, kes oma tegewusele täielikult oleks wõinud anduda. Muuseumi korralduseks määrati üks ehk teine isik, oma otsekoheste kohuste täitmise kõrwal, kusjuures need otsekoheised kohused juba täit inimesejõudu nõudsid. See sagedane

sesta on wõimata toimetada wanawara korjajate eeskujul. See oleks liiga kulukas wiis. Wõib loota, et kui arusaamine muuseumi tähtsusest rahwa seas kaswab ja igale asjaomanikule selgeks saab, mis tema päralt olewatest mälestusasjadest muuseumis wabadussõja ajalugu wõiksid teenida, siis neid asju ka kergem on üles leida ja omandada. Seni tuleb leppida ainult wabatahtlikkude kaastöölise ja üleskutsete saawutustega.

Hoolimata muuseumi puudulikust korraldusest sõjaajal, on praegu siiski tubli kogu asju koos, mis paari wiimase aasta jooksul

teadliku täienduse abil tihedalt joonistatud mälestuspildiks on kujunenud. Käesolewal aastal ilmub trükist ka muuseumi juht, mis iga asja kohta seletust annab. Asju on muuseumis arwu järele tuhande ümber, kuna piltide kogu, mis wäeosadelt ja üksikutelt fotograafidelt albumitena omandatud, kuuetuhandeni ulatab. Juhuslikult kokkuseatud pildialbumid ei ole küllalt püsiwad waatamiseks ega paku mingit kronoloogilist terwikut. Seepärast on asutud piltide diaposiitwides ümbertöötamisele. Nendest kombineeritakse sündmuste järjekorras panoraamid pikemate seletustega. Kui see töö tehtud, tõuseb muuseumi tähtsus suuresti. Muuseum kogub ka niisuguseid asju, mis otsekohe sõjaga ühenduses ei ole, waid sõjaaegset poliitilist ja ühiskondlist elu peegeldawad.

Muuseumi ligemas töökawas on waenlase ja meie sõjajõudude suuruse üle arwude kogumine. Need arwud muudeks perioodiliste jaotuste järele pilt-diagrammiks. Terwishoidlase ala statistika on juba niiviisi wälja pandud. Edasi kogub muuseum wäeüksuste ja asutuste korraldajate ja juhtide ning kõigi wabadusristi kawaleride pilte ja eluloo kirjeldusi. Need pildid ja elulood awaldatakse aegamööda „Sõduris“, kuna materjal muuseumi jääb. See töö käib kõrwuti teiste mälestusasjade korjamisega.

Muuseum on rahwale waatamiseks awatud aripäiwiti kella 12—17 ja pühapäiwiti kella 11—14. Muuseum asub Tallinnas, Wene tänow № 5. Telefon: 159 (Sõjawäe keskjaamast).

Walitsemisest Peipsil.

A. Steinberg.

Sõjakunsti ajalugu õpetab, et waenlane painutatakse meie tahte alla siis, kui tema sõjaline jõud armee näol on häwitatud ehk see tegewuswõimetuks tehtud, kuna wastase riigi maa-ala waldamine weel wõitmist ei tähenda. Ajalugu esitab ka, kuigi wähe, ses suhtes erandid, kus riigi territooriumi waldamisega waenlane muratakse.

Üks sarnastest erandlikkudest juhtumistest oleks, kui meie idanaaber meile pääle tungiks ja meid sunniks sõjalale asuma. Mis oleks temale tarwilikum: kas lüüa meie malewat, wõi wallata meie riigi maa-ala? Wististi oleks tema soow meie territooriumi wallata. Kas meie sõjalised jõud täiesti löödud wõi mitte, jääks teisele plaanile. Selle põhjuseks oleks järgmine asjaolu. Raske on kujutada sõda Wenemaaga, kus Eesti üksinda ehk ainult Läti wõi Soomega koos saaks wõitlema. Kui siiski oletada, et nimetatud kolme riigi waldamise püüd sõjaks põhjust wõiks anda, — Wenemaale wõiks ehk waja minna Balti merel peremeheks saada — oleks siiski meil täieline õigus kahelda, kas sõtta ainult need kolm riiki kistaks. Selles „wäikeses sõjas“ saaks kergesti mõni wiies riik puudutatud. Muidugi ei saa kindlasti ette öelda, kuidas asjad kujuneksid. Meie wõime ainult wäita, et sõjakorraldus meie riik suuremas waenutegewuses ainult üheks lüliliks saaks olema. Idanaabrile poleks nii tähtis (wähemalt esialgul) meie armee lõpulik löömine, kui meie territoorium, mis temale üldise ülesande teostamiseks waja

läheks. Samuti wõime oletada, et naaber meie waldamist kiiresti püüaks läbi wiia. Kaotusi kanda, end seega nõrgendada, meie põhja- ja lõunarindel otse pääle surudes aeglaselt edasi minna ja aega kaotada — see poleks Wene huwides. Ja siit tekib mõte — rinde seljataha tulla, end kiirelt koguda, rinnet ära lõigates ootamata edasi minna. Jõudude wahekorra juures ei oleks see mõte absurdne, waid kaunis wõimalik. Nõnda siis dessandid. Aga kus? Kahtlemata oleks naabrile esimeses järjekorras tähtis Põhja-Eesti osa: Soome lahe lõunakallas oleks seega tema wõimuses, meie elulisemad kohad jääksid tema kätte ja edaspidiseks tegewuseks lõunapool oleks palju soodsusi omandatud. Ka moraalne edu poleks wäheha tähtsusega. Meie seisukord wõiks õige kurwaks kujuneda.

Põhja-Eesti ootamata ja kiireks waldamiseks on tarwis: 1) wõimalikult sügawemale meie põhjarinde taha wälja tulla, 2) suuremaid jõude, 3) dessantoperatsiooni läbiwiimiseks abinõusid ja 4) tegewuswabadust Soome lahes.

Kaldaletuleku kohti, mis wastaksid strateegilistele ja taktilistele nõuetele, meie Soome lahe rannikul ei ole wäga palju: Kolga, Loksa, Wõsu, Kunda ja Aseri — ühe ehk paar nendest punktidest peaks waenlane walima. Waenlane ei saaks aga siin puhtalt läbi wiia üht edu tähtsamat algnõuet — ootamatuse printsiipi, mis on dessantoperatsioonil kaunis otsustawaks teguriks. Ettewalmistustööd, mis seisawad

Käesolewa numbriga algab „Sõdur“ oma kuuendat aastakäiku. Ühtlasi on ka ta ilmumises mõned muudatused ette võetud. Endise kahe korra asemel kuus hakkab „Sõdur“ nüüdsest pääle iga nädal ilmuma. Põhjust sarnaseks muudatuseks andis soov teda elule lähemale tuua, pääle sõjateaduslike kirjutuste tema weergudel ka sõjawäesse puutuwate päewaküsimuste arutamist võimaldada. Kaks kord kuus ilmudes jääks üksikute numbrite ilmumise wahe liig pikaks, nii et mõtetewahetus ajakirja kaudu enam võimalik poleks. Ühtlasi toob „Sõdur“ nüüdsest pääle ka pilte.

Et ajakirja kõigile kättesaadawaks teha, jääb ta tellimise hind endiseks. Ühes ajakirja sagedasema ilmumisega kaswawad arusaadawalt ka wäljaandmise kulud, seepärast on toimetus sunnitud „Sõduri Lisa“ wäljaandmisest loobuma. Kuid toimetusel on kawatus aasta kestwusel wälja anda eriraamatut, mis „Sõduri“ aastatellijatele maksuta saadetakse. Selles raamatus leiaksid ruumi pikemad sõjateaduslikud tööd.

Toimetus loodab, et sõjawäelased ajakirja oma kaastööga ja tellimistega toetawad. Sest ainult siis on „Sõduril“ võimalik sõjawäelaste pere tõeliseks häälekandjaks ja mõtteawaldajaks olla, kui nende wahel elaw side olemas.

Toimetus.

pääsajalikult miiniwäljade traalimises, teeksid nendes punktides waenlase plaani teatawaks. Dessandi tegemisel on kõige raskem moment kaldale pääsemine, ja siin on kaitseseisukorras olewal poolel palju paremusi tarwitada, eriti kui maaletuleku piirkond wähegi ette on teada. Peame tunnistama, et maaletulek meie Soome lahe rannikul võimalikuna näib. Tarwilised sadamad selleks on olemas.

Jõude naabril selleks operatsiooniks jatkuks. Selle asemel, et üle Naroowa massiga läbi murda, võib neidsamu jõude dessanti määrata, jättes rindele passiwse ehk aktiivse kaitse. Dessantoperatsiooni peab samuti kui läbimurret arendama suuremate jõudude kohale paiskamisega. Esimeses järjekorras jatkuks selleks operatsiooniks ühest diwiisist, millele kõige rohkem täienduseks weel ühte diwiisi waja läheks. Kokku oleks siis suurus kaks diwiisi.

Sarnase wäeosa, nagu kaks diwiisi, kohaletoomiseks on palju abinõusid tarwis. Jalgwäe diwiisi — ühes tema juurde kuulwa kahur-, ratsa- ja abiwäeüksustega ning laske- ja toidumaterjaaliga esimesteks päewadeks — on võimalik mahutada umbes kaheksale transportlaewale, igaüks 4.000 tonni. Wedurlaewade ning kaldalätuleku praamide kohaletoomiseks peame weel ühe transportlaewa juurde arwama. Kui silmas pidada, et mõned neist lahinglaewadest, mis transportlaewade esheloni saadawad ja kalda waldamisel kahurwäe

ülesandeid täidawad, wägesid pääle wõiwad wõtta, siis ei läheks mitte üle 8 ehk 9 transportlaewa tarwis. Niisugune arw abinõusid ning wastaw osa sõjalaewu kahtlemata meie naabril leidub. Nii wõiks wastane 24 tunni jooksul meie kaldale ühe diwiisi maha panna.

Selle kohta, kas naaber suudab olla Soome lahes walitseja (ilma milleta dessant mõeldaw pole), wõime jälle ainult oletusi teha. Näib, et see wäga küsitaw on. Sest, nagu alguses tähendatud, on raske ettekujutada ka „wäikest sõdimist“ kitsastes raamides.

Seega wõiksimet öelda, et dessant Soome lahes on: 1) läbiwiidaw jõudude ja abinõude poolst, 2) otsustaw meie põhjarinde olemasolule, 3) kiirelt tagajärgi andew, kuigi tema läbiwiimine raskustega seotud. Kuid ei meie ega ka meie naaber oma sõjaplaanis seda dessantoperatsiooni kindla faktina wõtta ei saa; see võib selguda sõja ajal, kui olukord lõpulikult kindel.

Nüüd tuleb küsimuse alla Peipsi järw.

Peipsi on meie suureks soodsuseks rinde lühendamise mõttes, olles looduslikuks takistuseks meie piiril. Kuid ta nõuab siiski tähelepanu, eriti aga kitsas weewäli Mehikoorma ja Röpina juures, kus järwest ületulek kerge. Mida saaks waenlane selle ületulekuga kätte? Wõiksimet mitu oletust teha: 1) edasitungi Tartu pääle, säält edasi Rakwere ja Wiljandi sihis, et eraldada riigi keskpaigast wäerindu Narwa ja Petseri all, 2) edasitungi Wõru pääle,

et meie lõunarinnet haarata, ja 3) sissetungi kiiluna läti ja meie vägede wahele, et neid lahutada. Need eesmärgid on kahtlemata raskelt läbiwiidawad, nõuawad aega ja wõiwad kokku wariseda. Wõru pääle tungimisel ei saaks lõuna wäerinda nii kergesti likwideerida, sest manöowerdamiseks jääks küllalt ruumi. Wäerinda

rinde äralõikamist sama hästi wõib teostada kui dessandiga Soome lahes. Oudowast üle järwe Mustwee ehk Lohusuu alla tulla ei ole wõimata. Siin on kerge ootamata meie rannale ilmuda, maaletuleku punkti oma kätte wõtta, kohe edasiminekut arendada. Seega wõimaldatakse ühtlasi suuremate jõudude maaletulekut. See

Sõjaminister N. Anderkopp

Sündinud Läänemaal, Massu wallas, 6. jaan, 1894. Hariduse saanud Tallinna linna koolis, Nikolai gümnaasiumis, Peterburi ülikoolis õigusteaduskonnas. Töötanud Wene kaubandus-tööstus- ja siseministeeriumis. 1916 a. pääle „Pealinna Teataja“ toimetuse liige. 1917 a. pääle Wiru maakonna walitsuse liige. 1919 a. Asutawa Kogu liige. 1921 a. pääle „Waba Maa“ päätoimetaja. Esimese ja teise Riigikogu liige. Sõjaminister 2. aug. 1923 a.

wõiks ainult taganema sundida, äralõikamine oleks aga waewalt teostataw. Poleks ju ka wastase huwid just lõunasse koondatud. Nagu öeldud, on Põhja-Eesti ja Soome lahe rannik see raioon, mis talle ülitähtis. Kas ei saaks, Peipsit kasutades, tegewust sinna suunda? Kui waadelda Lüganuse, Lohusuu, Wasknarwa ja Narwa-Jõesuu wahel asuwat maa-ala, mis Soome lahe ja Peipsi wahel nagu sillaks, siis selgub, et selle ala waldamisega meie põhja-

ettewõte tasutaks end. Energilisel pääletungil ei läheks palju aega, et lahe äärde Rakwere ja Jõhwi kuhugi wälja tulla. Kallas Mustwee — Lohusuu raioonis lubab operatsiooni läbi wiia. Ei ole suurem kunst siin, samuti kui lahes, üht diiwiisi üle järwe paisata. Abinõudest wajab wastane suurel arwul wedurlaewu dessantpraamide wadamiseks, siis praame endid ja mõningaid abilaewu, eestkätt sõjalaewu, s. o. laewu kahurwäega. Et neid kõiki järwele wõib

muretseda, selles pole kahtlust. Oudowast Mustwee piirkonda on umbes 50 wersta, millise weetee wõib öö jooksul (esimeste eshelonide toomiseks) wabalt ära sõita laaditud praamide karawan.

1916 a. suwel kawatsesid wenelased Sõrwe poolsaarelt (Saaremaal) praamidil ühte meriwäe brigaadi Kuramaale sakslaste wäerinna seljataha wiia, kuid see plaan jäi teostamata järgmistel põhjustel: 1) operatsiooni walmistati ette liig kaua ja temast kõneldi igal uulitsanurgal, mis muidugi sakslaste teadmatuks ei jäänud; 2) wenelased polnud selles kindlad, et need dessandi ajal ülemindawas weepiirkonnas wõimu merel enda käes saawad hoida. Kaugus Sõrwe poolsaare ning Kuramaa ranniku wahel ei ole suurem kui Oudowast Mustwee alla. Wenelaste poolt ülalnimetatud dessandi jaoks ehitatud ja ühe kompanii jaoks rehkendatud madalalt weesistuwad praamid on oma ehituse poolt kõlbulikud ka Peipsil tarwitamiseks.

Jättes kõrwale tehnilised peensused, tuleb tunnistada, et Peipsil on mõtet ja võimalik dessante teha mitte ainult Mehiikoorma ja Räpina all, waid ka põhjapool. Wiimases rajoonis on *dessant raskemalt* teostataw, kuid seda mõjuwamate tagajärgedega. Sellest plaanist Peipsil wõib aga ainult siis juttu olla, kui dessandi toimetaja käes on ülewõim järwel, kui tema järwe üle walitseda suudab. Kas suudab seda naaber, wõi jääb see meie kätte? Peab arwama, et sõjaajal kui ka praegu olukord järwel ei muutu. Walitsemine oleneb sellest, kuidas teda ette walmistatakse. Peipsi oma sügawuse suhtes ei luba luua weelast laewastikku. Nõnda jääks siin pääteguriks weepäälne laewastik, mille ülesanded wõiksid olla: 1) luure järwel, 2) miiniwäljade panemine, 3) miiniwäljade kaitse, 4) järwele ilmuwate sihtide häwitamine kahurtule läbi ja 5) tegewus wastase kalda wastu. Selle laewastiku hulka peaksid kuuluma eestkätt hästi kiired, madalalt istuwad ja otstarbekohaselt relwistud laewad, pääle selle abilaewad. Sarnase sõjalaewa tüübina Peipsi jaoks peaksime ette kujutama laewa, mis oleks järgmine: 1) kiirus kuni 40 klm. tunnis, 2) relwad — üks ehk kaks 3-tollilist ja kaks zeniit 57 m/m. kahurit, 2–4 rasket kuulipildujat, 3) jõuallikas — kaks ehk rohkem gaasimootorit, 4) weesistuwus mitte rohkem kui 4 jalga, 5) proshektorid ja radio. Laewa üldsuurust ja meeskonda praegu kindlaks määrata on muidugi raske. Need oleksid lühidalt laewade omadused. Kui suur see

laewastik peaks olema, oleneks wastase laewade arwust ja omadustest. Laewastikust on aga weel wähe. Tema käsutada peab olema niisugune õhujõud, kes suudaks: 1) kõiki laewastiku ülesandeid täita, ja 2) Peipsi pääl õhus enda käes algatuswõimet hoida. Nende kahe teguri, s. o. laewastiku ja õhujõu kombinatsioon annab wõimaluse Peipsi üle walitseda. Õhujõu pääülesandeks jääks: 1) alaline luure järwel, 2) walwe oma ning wastase miiniwäljade üle, 3) wõitlus waenlase õhujõuga ja 4) dessandi korral massiline wastase dessantabinõude pommitamine, kui meie laewastik weel kohale pole jõudnud, wõi wiimase toetamine. Tuleb tähendada, et dessantabinõud, nagu neid Peipsil wõidakse tarwitada, teel ja randumisel õhupommitusele wäga häädeks märkideks on. Need märgid ei nõua raskeid pomme ega suurema kaliibriga kahureid kui 75 m/m., küll aga wajawad nad seda, et neile aja-wiitmata ruttu kallale tungitaks. Pääle nimetatud kahe teguri ei tohi madalalt hinnata ka selle elawa jõu ja eriti selle kahurwäe tähtsust, mis peab olema walmis paiskamiseks sinna punkti järwe kaldale, kus waenlane mõtleb randuda. See elaw jõud wõi kahurwäe osa peab olema mõeldud reserwina.

Talwel on Peipsi sama kardetaw kui lahtise wee aegu. Õhujõud jääb siin ka talwel tegewuswõimeliseks, laewastik aga mitte. Wiimase asemele peab astuma teine tegur — aerosaanide salgad. Need salgad komplekteeritakse sama laewastiku meeskonnast. Aerosaan on kiire riist, mis warustatud kuulipildujatega. Arwatawasti ei saaks Peipsi jää kunagi nii kõwa olema, et kanda aerosaani, mis oleks warustatud kahuriga. See on muidugi suur miinus. Kuid teiselt poolt peab märkima, et jää pääl liikuwad märgid on küllalt sulawad ka kuulipilduja tule all. Enamasti külmab Peipsi alati niiwõrd tasaselt kinni, et aerosaanide salgad tegutseda wõiwad. Sile (klaas-) jää ja lumehanged, wõi mõlemad waheldamisi, ei takista aerosaani tegewust. Ainult suured lõhed jääs ning jääkühmud on tema waenlaseks. Jääkühmud ja lõhed, mis Peipsil ette wõiwad tulla, halwaksid samal määral ka wastase tegewust. Wõiks weel tähendada, et aerosaane wõib meil kodus esialgu lahedasti walmistada. Meil on olemas isegi ülearust warandust, mis asjata seisab ja selleks kõlbab.

On wist kaunis selge, et kelle käes on Peipsil modernimad abinõud, selle käes

on ka järwe üle walitsemine. Mis meil ses suhtes praegu olemas, see on muidugi laialiselt teada. Arwatawasti on ka teada need abinõud, mis naabril juba praegu järwel olemas on. Aga wast teame ka seda, mis ta terwelt ehk lahtiwõetult raudteel järwele wõib tuua. Ma ei mõtle arwustada nende abinõude häädust ja praegust tarwidust, eriti neid laewu, mis Peipsil olemas. Ma ei ole selles mõõduandew. Kuid ühte wõib öelda — üks tubli pommitajate eskadrill laseks need laewad, olgu nad ankrus ehk liikwel, wabalt põhja. Kõige kergem, 25-naelaline, awiopomm puuriks nad läbi kui hülsikarbid. Ühte eskadrilli ajutiselt Peipsile saata, on naabrile tühine asi. Arusada, et eelpool nimetatud kiire laewa tüüp (õieti mootorpaat) oma kowaduse poolest awiopommile samuti wastu ei suuda panna. Kuid sellel tüübil on enesekaitse olemas — tema kiirus. Ainult see on kõige kindlamaks päästjaks. 1917 a.

suwel oli mul juhused sõita mootorpaadil, mille kiirus umbes 35 klm. tunnis, relwasutus üks 57 mm. ja üks 37 mm. kahur ja kaks rasket kuulipildujat. Sõit läks mööda Donau jõge alla Musta mere randa, tee pikkus 52 wersta. Kogu selle tee pommitasid meid saksa aeroplaanid, kelle tabawust kergendas laewa otseliinis sõidutee, sest manöwerduseks jõel ruumi ei olnud. Ainult kiiruse tõttu pääsesime terve nahaga. Kahurid ei lubanud lennukid mastideni alla laskuda. See oli nende ainuke teene. Sarnased riistad, aga weidi suuremad, peaksid ka Peipsile ilmuma. Rahualjal leiaks neile samuti kui talwel aerasaanidele kahtlemata ülesandeid, nagu näiteks salakauplejate tabamine.

Peipsil ei tohiks meie naabrist nõrgemad olla. Jõud seisab modernides abinõudes, millede muretsemise kogusumma nii kohutaw ei olegi.

Mõned joned meelelahutustööst wäeosades.

Möödunud aasta lõpupäiwil ilmus sõjaministri päewakäsk, kus wäga õieti tähendatakse, et meelelahutuskomisjonide töö paljudes wäeosades paremat soowida jätab.

Nende ridade kirjutajal on juhused olnud mitmete wäeosade meelelahutuskomisjonidele pikemat aega lähedal seista. Eestkätt peab konstateerima, et suurema osa wäeosade meelelahutuskomisjoni tegewus täiesti juhuslikku laadi kannab. Puuduwad tarwilised juhtnõõrid ja wilunud jõud, sagedasti ka selge eesmärk ja sirgejooneline kawa. Mõnel pool kujuneb kogu komisjoni tegewus ainult kinoseanside ja pidude korraldamiseks palgatud jõudude abil. Ülejäänud raha eest ostetakse spordiwahendid, hääl juhtumisel ka raamatuid, ja sellega piirdubki päätegewus. Hää, kui talwel weel korda läheb liuwälja ja suwel supelusplatsi sisse seada. Kuid sarnane tegewuskawa ei suuda kaugeltki täita kõiki tühje kohti meie sõduri wabaaja ärakasutamises. Komisjonidel oleks hää tahtmise ja oskuse juures palju laialdasemad tegewuswõimalused. Neist oleks nimetada raamatukogude ja lugemislauade korraldamine, laulukooride ja orkestrite ellukutsumine, kirjanduslikkude, põllumajanduslikkude, sõjaasjanduslikkude jne. ringide organiseerimine, oma häälekandja wäljaandmine, kohalikkude sõjamuuseumite loomine, sõdurite seltskondline kaswatamine, kõne-õhtute ja waieluskoosolekute korral-

damine, kirjaoskamatus ja eriti „poliitilise kirjaoskamatus“ likwideerimine jne. Wõimatu on kõiki komisjoni tegewusalasid siin üles lugeda. Tegelik elu loob iga päew uusi ülesandeid. Waja ainult leidlikkust ja terawat silma ning kõrwa, et komisjoni tööd elawaks, mitmekesiseks ja tulutoowaks teha. Oleks petlik arwata, et ainult ülemate käsud ja nõudmised asja parandada suudawad. Siin on tarwis kaugemaleulatawaid korraldusi. Kõige päält on waja üles seada kindel siht ja wälja töötada juhtnõõrid selle teostamiseks. Siis on wastawate jõudude ettewalmistamiseks lühikeseajalised kursused möödapääsematud. Asjast huwitatud ja sellekohase ettewalmistusega isikud peaksid meelelahutuskomisjonis muudest teenistuskohustest täiesti wabad olema, sest nimetatud tegewusalad nõuawad enestele inimese terve tööjõu. Kõigi komisjonide tegewust peab juhtima ühine keskkoh. Ainult nende algnõuete täitmisel wõib loota, et meelelahutuskomisjonid suudawad ajakõrgusele tõusta.

Allpool lubatagu mul esitada üksikuid jooni meelelahutustöö alalt meie idanaabri — Nõukogude Wenemaa — punawäes. On tuttaw, missuguse tähtsuse annawad nõukogude juhud igasugusele kihutustööle ja meeoleu loomisele. Seda wõib märgata muuseumis ka punawäes.

Meelelahutustöö punawäes on koondatud pääasjalikult klubidesse ja n. n. „punastesse nurkadesse“. Klubid on pea kõigis wäeosades, „punased nurgad“ — igas allüksuses.

Toome siin 56-da haubitsidiwiisi ühe patarei „punase nurga“ kirjelduse Petrogradi sõjawäeringkonna poliitilise walitsuse häälekandja — „Punane Täht“ nr. 264, 1923 — järele: Seintel diagrammid, portreed, väljalõiked päewakäskudest ja korraldustest, loosungid. „Punasel nurgal“ on oma sõjaasjanduslik, põllumajanduslik, poliitiline, arstiteaduslik, weterinäär, jumalawastane ja rahwuswaheliste sündmuste jaoskond. Laudadel seisawad raamatud ja ajalehed. Siin on paber ja ümbrikud. Mängudest harrastatakse malet, wõitlust õhus jne. Wabal ajal on „punane nurk“ rahwast täis — loetakse, kirjutatakse, mängitakse. Öhtuti on sageli pidud kombineeritud eeskawaga: suusõnaline ajaleht, muusika, laul, tants, jutustused. Pääsajaks aga on poliitiline lahing. Näitemänge paneb toime pääasjalikult kaader. Kuid sellega ei piirdu veel „punaste nurkade“ waheldusrikas tegewus. Eelnimetatud lehe 1923 a. detsembrikuu numbritest leiame veel mõnegi üksikasja nende tegewusest. Märkimise wäärt oleks poliitiline laskegalerii, poliitiline wõistlus, poliitiline rulett riimimäng, referaadid, ajalehtede ja kirjanduse lugemine jne.

Poliitiline laskegalerii seisab järgmises: on üles seatud pöörew ketas, mille serwale numbrid märgitud; iga numbriga on lehekene küsimusega. Punawäelane laseb wibupüssist nõelaga warustatud noole kettasse. Missugusesse numbrisse nool satub, selle numbriga kohasele küsimusele peab ta „politrukile“ (poliitilisele instruktorile) wastama. Küsimused on umbes nii-

sugused: Missugune organisatsioon kaitseb kogu ilma tööliste huwisid? Kes on punawäe ülemjuhataja? Miks walged kodusõjas kaotasid? jne. Suudab punawäelane wäljalastud küsimuste pääle öieti wastata, siis annetab instruktor temale autasuks mõne broshüürikesse, ajakirja jne.

Poliitiline wõistlus: Punawäelased jaotatakse kahte gruppi; pooled panewad üksteisele küsimusi ette möödunud kodusõja, Saksamaa sündmuste ehk mõne muu ala kohta, mis teatawaks wõistlustunniks ette nähtud. See pool, kes küsimused osawamalt wastab, tunnistatakse wõitjaks ja saab kingituseks mõne raamatukesse.

Poliitiline rulett: „Punasesse nurka“ kokkutulnud punawäelased peawad igaüks, näiteks, kolme küsimuse pääle wastama, mis neile esitatakse: 1) rewolutsiooni ajaloost, 2) partei ajaloost ja 3) päewasündmustest. Paremad wastajad saawad auhindadeks kihutuskirjandust, tähtsamate tegelaste piltpostkaarte jne., kuna nõrkadele karistusena teatawad teemad ära õppida antakse.

Riimimäng: „Politruk“ ütleb lühikesse lause, millele wäljahüütud punawäelane riimis peab wastama. Mäng sünnitawat lõpmata palju nalja.

Pääle selle korraldatakse „punastes nurkades“ n. n. mälestusõhtuid, kus möödunud sõja elamusi jutustatakse, loetakse, malet mängitakse jne.

Wäeosade klubide tegewus sarnaneb üldjoontes „punaste nurkade“ omale, kuid suuremal määral.

Elmised read näitawad, et punawäes on meelelahutuse alal käimas sihikindel ja intensiivne töö.

Sinna poole olgu sihitud ka meie meelelahutuskommisjonide püüded. —ms—

W e s t e

Sõdur Mäekülg.

Jutustus wabadussõjast.

A. Simon.

N. ratsarügement peatus mõni werst Seswegeni lossist, et raskest rännakust puhata ja siis waenlase pääletungimisele piiri panna.

Kogu päew oli wihma sadanud ja kõrwalised teed, mida mööda rügement lahingkorras liikus, poriseks muutunud. Seepärast olid kõik wäsinud.

Päike oli juba ammu loojas, kui rügemendi ülem rittmeister J. wiimati wäsinult heinaküünis pikali heitis, et mõne minutigi puhata. Pää sadulale toetunud, wäjusid tal silmad kinni, kuid, nagu wahel juhtub, kui wäsimus liig suur, ei saanud ta kohe uinuda. Mõtted töötasid. Ta arutas endamisi, mis ette wõtta, kui waenlane

päale peaks tungima: kas teda oodata või ise pääletungimist alata. Sõdade kogemused õpetawad, et julge pääletung enamasti alati häid tagajärgi annab. Kõike seda järele kaaludes, tegi rittmeister otsuse: „Lasen mõne päewa puhata ja siis . . . edasi. Julge päralt on wõit“. — Rahul oma otsusega, uinus ta warsti magama.

Ka adjutant oli küüninurgas, kus ta kasti otsas istudes päewaraamatusse märkusi oli teinud, tukkudes magama jäänud, ja warsti kostis mõlemate ohwitseride raske norin tühjas küünis.

Kuid küünis oli weel keegi, kes ei maganud. See oli adjutandi uus käskjalg, Mäekülg, wõi nagu teda sõbrad kutsusid „Mäekull“. Ta käänas külge ja kattis wahete wahel palitu kuiwa hõlmaga pää kinni, et uinuda, kuid wäsimusest hoolimata ei tulnud uni.

Imelik noormees oli Mäekülg. Tema kohta oli maksew wanasõna: „Rääkimine on hõbe, waikimine kuld“. Rääkida Mäekülg ei armastanud, wahest ei mõistnudki. Kuid seda rohkem oli tema tegew. Kaasteenijad pidasid temast lugu, milleks järgmine juhtumine kaasa aitas. Nädalat paar tagasi, kui eskadron, milles Mäekülg teenis, N. külas puhkusel oli, tormas külasse ootamata waenlase wäljapatarei ja oleks ratsameestele, kes sooja ilmaga suuremalt osalt külast paari wersta kaugusele jõe le hobuseid ujutama olid läinud, palju pääwalu walmistanud, kui Mäekülje julgus nad poleks päästnud.

Mäekülg, kes korrapidaja juhtus olema, tormas kolme teise ratsawäelasega kutsutama külalistele wastu. Et ta wene keelt oskas, karjus ta juba eemalt, et nad alla annaksid: tema järele tulewat terve rügement. Patarei katsus et minemasai, üht wäljasuurtükki, mis kraawi oli kukkunud, ühes hobustega maha jättes. Selle wägiteo eest saigi Mäekülg oma uue nime „Mäekull“. Nagu kull oli tema mäe otsast, kus ta hobust oli söötanud, teise kahe seltsimehega waenlase kallale tormanud, kes paha aimamata küla poole liikus.

2.

— Härra rittmeister, — kuuldus küüni läwelt, ja sisse astus 1. eskadroni ülema kohustetäitja lipnik R.

— Härra rittmeister, — kordas ta, kui ta juba rügemendi ülema juurde oli jõudnud ja wiimane, küünarnukile toetudes, sisseastujat küsiwalt silmitses. Minu mehed wõtsid ühe wanakese kinni, kes läbi ahelposti minna katsus. Püüdsime temalt teateid saada, kuid ta ei oska wõi ei taha wastata.

Wang, kes wäljas kahe ratsaniku wahel ootas, lasti sisse, ja rittmeister algas ise ülekuulamist. Et wang ainult läti keelt oskas, tuli Mäeküljel, kes Lätimaal elades wõrdlemisi hästi läti keele ära oli õppinud, tõlgiks olla.

Selgus, et wanakese tütar Seswegeni mõisas mehel oli ja et wanake sinna külla kawatsenud minna. Teel olewat ta aga ära eksinud ja meie ratsawäelaste kätte sattunud.

Mis waenlasesse puutus, siis teadis wanake ainult niipalju, et wersta 20—25 edasi miski wene wäeosa seiswat. Ka lätlasi olewat tema kuulumist mööda nende hulgas. Wist läti kommunistlik rügement.

Kui wanake ära oli saadetud, arutas rittmeister adjutandi ja eskadroni ülemaga weel kord saadud teated läbi ja jõudis otsusele, et andmed poolikud ja, wõib olla, ka waled. Igaks juhtumiseks käskis rügemendi ülem mõisas järele kuulata, kas tõesti wanamehe tüttar sääl teenib, ja alles siis, kui see õige, wangi wabaks lasta.

25 wersta ei olnud pikk maa, ja hää ratsanik wõis weel öökattel sinna jõuda. Kuid keda selgitamiseks saata. Ohwitseri oli nii kui nii wähe. Päälegi ei mõistnud nendest keegi läti keelt.

Mäekülg, kes kogu aeg kõnet päält oli kuulanud, astus jumestunud näoga rittmeistri ette.

— Lubage mind sõita, — ütles ta. Tunnen teed, olen keelega, nagu kuulsite, tuttaw ja kui peaksin langema, pole kellegil kahju.

Et ka adjutant ja eskadroni ülem Mäekülje palwet toetasid, siis andis rittmeister ka omalt poolt luba, ja kui Mäekülg juhatused ning kaardid kätte oli saanud, tõttas ta teele, et weel enne keskööd kõige ligemast ja kardetawamast kohast, N. külast, läbi jõuda.

(Järgneb).

Bibliograafia.

Die Kampfweise der Infanterie, major Hüttmann. Berlin 1923. S. W. 68 Mittler. Selle broshüüri autor töötas kaasa komisjonis, mil ülesandeks oli nüüd juba kinnitatud saksa jalgwäe lahingmäärustiku väljatöötamine. Selgelt ja loogiliselt annab meile autor praegused saksa lahingettevõtmistuse põhimõtted ja alused. Praegusaja taktika kõrval võrreldakse olukorda enne sõda, nii et lugeja silma eest sõjakunsti arenemine sõja-aastate kestvusel mööda läheb.

Бой пехоты. Руководство для командного состава. 2. ametlik väljanne. Moskva 1923, 59 lhk., 8 joon. ja 3 skeemi.

Sisu. Jalgwäe lahingu üldine olukord Riwi. Kompanii lahingkord. Pääletungi lahing. Kompanii pääletungi lahing, lähenemine, pääletung, rünnak, tagaajamine ja wallatud positsiooni kindlustamine, abinõud ebaõnnestanud rünnaku korral. Kaitselahing. Kompanii kaitsetegewus: kompanii asetuse kaitseks, positsiooni walik ja positsioonile asumine, lahingu algus ja lahingu pidamine, wasturünnak, seisukorra uuesti jaluleseadmine ja wastase tagaajamine. Legend kaitseasetuses kompanii skeemi juurde. Juhtnõõrid kompanii tegewuseks luure- ja kaitseteenistusel. Juhatamine lahingus ja side. Kompanii lahingtegewuse iseärsused rasketes waatluse ja tulistamise tingimustes (õõ, udu, mets). Kompanii maskeerimine pääletungil ja kaitisel. Padrunitega warustamine.

Uus määrustik nõuab juhtiwalt koosseisult kõigil lahingolukorra juhtumistel tegewõimsust ja enesealgatust. Pääletungi tendents on isegi kaitse korral läbi wiidud. Rühm on iseseiswaks lahingu-

üksuseks. Lahingu raskuspunkt wiiakse üle kesk-
mistele (800–400 m.) ja lähedastele (400–0 m.)
kaugustele. Osad järgutakse sügawusse. Esimesel
joonel asuwad ainult need, kes lasewad (masinad),
kuna lõõgiks määratud jõud warjatud sügawuses
asuwad. Rõhutatakse koondatud, külj- ja risttule
tähtsust. Eriti on tähelepanu tule ja liikumise
koostegewuse pääle juhitud. Kompanii lahingkord
koosneb lahingosast, kompanii reserwist ja külj-
kaitse osadest. Lahingossa võib 1 kuni 3 rühma
määratud saada, seejärgi waadates, missugune
piirkonna laius. Wiimane võib 140 kuni 450 m.
wahel kõikuda. Igal rühmal on 200 m. kaugusel
lahingjoonelt oma toetus. Kompanii reserw mää-
ratakse hoobi andmiseks kõige tähtsamal suunas.
Külgi kaitsewad osad saadetakse kuni 200 m. pääle
„nähtawuse kaugusele“.

Kompanii maskeerimisele on terve kuuelehe-
küljeline päätükk pühendatud, muude harilikku-
de abinõude hulgas soowitatakse ka laskekaewikute
seemendamist.

Päätükkis, kus kaitsest jutt, öeldakse, et jalg-
wäe paigutus positsioonil wõtab oma alla kaitse-
riba 3 kuni 6 km. sügawuselt. Diwiis võib rinnel
10 km. ulatusel kaitsta. Kompanii kaitsepiirkond
on 350 kuni 650 m ulatusega. Üldiselt on mää-
rustikus saksa organisatsiooni juures prantsuse
doktriini läbi puütud wiia. Mõned taktilised wõt-
ted on juba wananenud. Määrustikus on palju
üldisi kohti, kordumisi ja wasturääkiwusi.

Selle raamatukesega peaksid meie ohwitserid
põhjalikult tutwunema. D. L.

Wäljamaa sõjawäed.

LÕUNA-SLAAWIA.

Lõuna-Slaawia walitsus esitas parlamendile
kawatsuse 300 000.000 fr. laenu kohta Prantsus-
maalt, et osta rakmeid, relwu ja riidewarustust.
Esimesena antakse ära tellimine 100 000 uuesüs-
teemilise püssi pääle. Sest arwust ühes 50 000
mauseriga, mis Tsheho-Slowakkiasaadud, on
küllalt Serbia sõjawäe ümberelwastamise alus-
tamiseks. Praegu asub Belgradis Prantsuse sõja-
ministeeriumi esitaja, kes läbirääkimisi peab Lõuna-
Slaawiale 200.000 uue saksa püssi muretsemise
kohta.

S. S. S. R.

— Trotski poolt wäljatöötatud ja rahwa-
kommissaride nõukogu poolt kinnitatud uue kawa
järele wõetakse pikkamööda tegewa jalgwäe ja
ratsawäe osade koosseisu wähenemine ette, iga
kuu 5000 mehe wõrra. Selle tagajärjel wäheneb
punawäe arw rahujal kuni 400.000 meheni. Selle-
wastu kaswab territoriaalwägede koosseis kuni
800.000 meheni. Pääle selle saawad üldist sõja-
waelist õppust (Wsewobutsh'is) mitte wähem kui
4.000.000 meest. (?)

— Enamlased on asunud Ukraina punawäe
ukrainaseerimisele.

— S. S. S. R'is on praegu ehitusel 4 uut suurt
sädetelegraafijaama

PRANTSUSMAA.

Wastawalt uuele prantsuse sõjawäe reorga-
niseerimise kawale on rahuaegse jalgwäe diwiisi
koosseisus:

3 jalgwäe rügementi	4 800 meest
1 ratsaeskadron	150 „
6 patareid 7,5 cm. ja 2 patareid 15,5 cm. suurtükke	1.000 „
2 pioneer- ja 1 telegraafikompanii	350 „
1 lennu- ja 1 õhusalk	200 „
woor	500 „

Kokku diwiisis 7.000 meest.

Kolonel Fabry kawatsusel peab reorganiseer-
itud sõjawägi sisaldama:

jalgwäge 40%; tanke 2,6%; ratsawäge 4,2%;
kahurwäge 29,3%; tehnilisi wäeosi 8%; õhuwäge
6%; woori 5%; sanitäärosi 2,6%; juhatus ja töd-
lised 1,5%. D. L.

Segateated.

KAASWÕITLEJATE OOTEL NARWA GARNI- SONIS.

Lähemal päiwil ilmuwad kohale noored ja ka
ilma sõjawäelise hariduseta tagawarawäelased.
Wäeosades on käimas hoolas ja intensiivne ette-

walmistustöö: korraldatakse ruume, muretsetakse
nendesse sisseseadet, nõutakse warustust jne.
Kaader kordab ja wärskendab omi teadmisi. Wäe-
juhud peawad üheskoos nõu, kuidas seda ehk teist
raskust ühisel jõul kõrvaldada. Isegi õpekawad

on valmis ja nende elluviimist igast küljest kaalutud. Koik see laseb oletada, et kodanikud, kelle kätte kord jõudnud riigikaitse oskusi omandada, need ka tõesti omandavad ja endid kasarmus koduselt tundma saavad.

Ühte võiks noortele soovitada, kastid kaasa võtta, sest sõduri kappe jätkub waewalt kõigile. Tere tulemast, kaasvõitlejad!

—n.

RAHUPÜHAD SÕJAKÄRA AJAL NARWA GARNISONIS.

Nii iseloomustawad Narwa garnisoni sõjawälased möödunud jõulupühi. Kuid millisest sõjast

on siis jutt?! Emake-Naroowa, see tulewaste jõujaamade marjamaa, oli pühade tujus end laiutama hakanud ja ähwardas kaldaäärseid wenelasi uputusega, — arwatakse selle eest, et nad kaks korda aastas jõulupühi peavad. . . Ja just sel momendil — keskmisel pühäl kell 24—, kui sõjawälased meelelahutuse komisjoni pidul esimesi jalakeerutusi algasid, kõlas sõjahüüd: „Rännakule!“ — Ja tunni aja pärast liikus päästesalk Kriusha poole. Kogu pühade ajal ja ka uueaasta päewal kuuldusid lõhkeainete plahwatused. Mis aga jälle ei annud, see oli Naroowa jääummistus. Uuel aastal löödigi käega ja jäeti Naroowa, mis pisut kainenenu, rahule. Nii möödusid pühad. —n.

Küsimused ja kostused.

KÜSIMUS: Kas võib sõjawäe wõimis wasaku käe ülestõstmisega terwitada ja terwituse pääle wastata?

WASTUS: Ei.

Sõjawäliseks terwituseks on igas sõjawäes omaksoõetud kindlad kombed. Nii terwitasid wanad roomlased oma ülemaid käe väljasirutamisega; Gustaw Adolphi sõjahemed terwitasid üksteist kübara tõstmisega; rewolutsioonilised jakobiinlased näitasid sõrmega oma mütsimärgi pääle jne. Uuema aja sõjawägedes on terwitamise wiis ära määratud täpsete reeglitega. Need reeglid on igalpool peaaegu sarnased. Erandiks võiks olla inglise sõjawäes tarwitataw terwitamise wiis, mis lubab ka wasaku käe ülestõstmist, ehk õigemini nõuab terwitamisel paremale poole wasaku käe ülestõstmist ja wastuoksa. See terwitamise wiis on kooskõlas inglaste omapärase wiisakusega, mis nõuab katmatut piiku.

Meil on terwitamise suhtes maksew jalgwäe määrustiku § 78 juhendid, mis wastastikuse terwitamise wiisi järgmiselt kindlaks määravad: „neljasammulisel kaugusel terwitatawast isikust p a r e m käsi järsult üles tõsta, ühtlasi pää wastawale poole pöörata; kaks sammu möödudes käsi alla lasta ja ühtlasi pää otse pöörata. Kogu terwituse ajal jääb wasak käsi liikumatult rippuma.“

Mõistagi, et see ametliku määrustiku nõue on sunduslik kõigile sõjawälastele. Siia võiks juurde lisada, et määrustiku nõue — terwituse ajal jääb wasak käsi liikumatult rippuma — nõuab ühtlasi ka seda, et see käsi ei tohi terwituse ajal asuda ei taskus ega selja taga

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.

„Sõduri“

kirjastusel ilmunud raamatuist on järgmised saadawal:

Prof. Martens: Sõda ja õigus, sõda ning seadus. Hind 50 mk.

Kolonel Reek ja ltn. Kent: Hobune, tema hindamine. Haiguste ja wäliste pahede äratundmine, wanaduse ja kaswu äramääramine; tabelite ja joonistustega. Hind 30 mk.

Kapten Leets: Nurgamõõtja, bussoli ja stereo-toru tarwitamine Wene ja Inglis suurtükkide jaoks. Laskemärkide kättejuhatamine. 44 joonistusega. Hind 65 m.

Kolonel Limberg: Kõnd. Selgitawate joonistustega. Hind 20 mk.

Kolonel Reek: Aja kaotus on — surm. Broshüür. Hind 30 mk.

Kindral-major Lebedew: Gaasiasjandus sõjas. Hind 50 mk.

Raamatuid võib saada „Sõduri“ talitusest Tallinn, Pagari tän. 1, tuba 25-a. Telef. 163 (Sw. keskj.).

„Sõduri“

tellimise hind 1924 a. pääle:

1 aasta	300 marka.
6 kuud	150 „
3 „	75 „

„Sõduri“ talitus, Pagari t. 1. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).

„Sõduri“

järgmised aastakäigud on weel saadawal:

1-ne aastakäik (1919 a.) 39 numbrit (puudub № 1), hind 150 mk.

2-ne aastakäik (1920 a.) 52 numbrit, hind 200 mk.

4-jas „ (1922 a.) 23 numbrit (puudub № 1) ühes lisadega (12 numbrit), hind 300 mk.

5-es aastakäik (1923 a.) 24 numbrit ühes lisadega (12 numbrit), hind 300 mk.

Kolmandast aastakäigust on saadawal mõned üksikud numbrid.

Tellida võib, postiga ehk suusõnal, „Sõduri“ talitusest, Tallinn, Pagari tän. 1, tuba 25-a. Telefon № 163 (Sw. keskj.).